

Hatefulle ytringer og trusler mot folkevalgte

Rettslige rammer, rettspraksis og kommunesektorens praksis

KS FoU-prosjekt nr. 204030

Rapportlansering

9. februar 2021

Hatefulle
ytringer
og trusler
mot folkevalgte

Rettslige funn og forslag til mulige lovendringer

Gjeldende rett - rettspraksis - funn

Lite rettspraksis som direkte gjelder straffbare ytringer rettet mot lokale folkevalgte, men en rekke dommer som gjelder straffbare ytringer mot andre sammenlignbare grupper (statsråder, stortingsrepresentanter, samfunnsdebattanter, journalister m fl).

Selv om få avgjørelser gjelder lokale folkevalgte, er det ingen tvil om at trusler o l mot disse vil anses som alvorlige – i Høyesteretts dom i fjor om trusler mot en stortingspolitiker, ga Høyesterett f eks uttrykk for følgende, generelle syn:

«[Det må] reageres strengt på trusler som rettes mot politikere som deltar i den politiske debatten. Selv om de ikke er medlemmer av Stortinget, er også vern av dem sentralt for et fungerende demokrati»

Anbefalte/mulige lovendringer for å bedre rettsvernet for lokale folkevalgte - hovedpunkter

- Innlemme lokale folkevalgte i straffeloven §§ 115/116 og dermed **overføre ansvaret for dem til Politiets sikkerhetstjeneste (PST)**, jf politiloven § 17b. Dermed vil de få det samme rettsvernet som nasjonale politikere har.
- Det vil ikke utvide det *materielle* vernet, men vil medføre både økt strafferamme, sentralisert ansvar for forebygging, etterforskning og iretteføring.
- Eventuelt endre straffeprosessloven § 62 a slik at **påtalemyndigheten plikter å påtale straffbare forhold** som er begått på grunn av fornærmedes lovlige politiske virksomhet. [Ikke nødvendig dersom lokale folkevalgte innlemmes i straffeloven §§ 115/116.]

Foreslått endret praksis innenfor gjeldende lovverk

Politi og påtalemyndighet bør:

- Prioritere etterforskning av hatefulle ytringer og trusler framsatt mot lokale folkevalgte – kan gjøres ved at Riksadvokaten utvider sin instruks om prioritering vedrørende hatefulle ytringer
- I større grad utnytte regler om medvirkningsansvar for straffbare ytringer som spres på nett – herunder for eierne av plattformene som brukes

Hatefulle
ytringer
og trusler
mot folkevalgte

Konsekvenser og øvrige anbefalinger

Konsekvenser av trusler og hatefulle ytringer

Demokratiet

- Folkevalgtes ytringsfrihet trues
- Folkevalgte slutter
- Folkevalgte endrer karakter
- Politikere mister tillit til politi og rettsapparat
- Henleggelse sender signal om at hatefulle ytringer og trusler er akseptert
- Folk kvier seg for å påta seg politiske verv

De folkevalgtes liv

- Endre liv: dørlåser, hus, bevegelser mm
- Lever i frykt
- Familien blir skadelidende

Lokalsamfunn

- Lokalsamfunn endrer sin karakter
- Folk flest kvier seg for å ta del i det offentlige ordskiftet

Kommunestyre

:

- Aksjonspolitikken endrer politikkarakteren («Ensakspolitikere»)
- Anstrengte kollegiale forhold mellom politikere (Sjikaner utenfor bystyret/kommunestyret/fylkestinget)

Kommuner

- Ingen systemer – folkevalgte overlatt til seg selv

Råd og anbefalinger

Kommuner og fylkeskommuner:

- Beredskapsplan, faste prosedyrer, fast kontaktperson i kommunen
- Tilgang til bedriftshelsetjeneste
- Fast kontaktperson hos politiet

Kommunestyre og fylkesting:

- Obligatorisk folkevalgt opplæring
- Rutiner for kollektiv avstand
- Rutiner for tett dialog med innbyggere, lokale medier og politi

Politiet

- Fast kontaktperson
- Kommunikasjon om etterforskning/henleggelse
- Allmennpreventiv kommunikasjon
- Egen registrering for folkevalgte

Folkevalgte

- Rollemodeller
- Opprette separate politikerprofiler
- Sikre digitale bevis
- Melde fra!

Partier

- Folkevalgt-nettverk
- Sanksjoner
- Forankre kontroversielle saker
- Rutiner for støtte og bistand